

Доцент кафедри менеджменту та
соціально-гуманітарних дисциплін
ХННІ ДВНЗ «УБС»

ОСВІТНІ ПРІОРИТЕТИ КАНДИДАТІВ У ПРЕЗИДЕНТИ: ВІДПОВІДНІСТЬ ЗАДЕКЛАРОВАНИМ ДЕРЖАВНИМ СТРАТЕГІЯМ

Реалізація ключових державних стратегій – європейської інтеграції, важливими складовими якої є й запровадження демократичних принципів на усіх рівнях діяльності влади і громадянського суспільства, й інтеграція до європейського освітнього простору, і стратегії інноваційного розвитку та інших не можлива без кардинальної реформи системи вищої освіти. Адже саме університети мають реалізувати місію підготовки потенційної галузевої еліти, здатної впроваджувати і відтворювати демократичні принципи у відповідних сферах, забезпечувати їх інноваційний розвиток. Вислів про те, що усі реформатори, які мають наміри здійснити докорінні реформи на рівні усього суспільства мають починати із освіти вже давно став не лише афористичним, а й практично визначаючим реформаторські стратегії влади. Успішний досвід таких реформ демонструють не лише європейські, а й азійські країни. Яскравий приклад – Сінгапур, країна, яка зробила ставку на інновації, створила інноваційну систему освіти і за два десятиліття стала одним із «азійських драконів», конкурентом найрозвинутіших країн світу. Беззаперечний творець сінгапурського дива, світовий рекордсмен по терміну перебування на посаді прем'єр-міністра Лі Куан Ю дав детальний опис своїх реформ та їх ідеологічного підґрунтя у книзі «Із третього світу в перший». Її зміст заслуговує на те, щоб стати настільною книгою реформаторів, зокрема і в сфері освіти.

Хоча освітні реформи не належать до повноважень Президента України, кандидати на найвищу державну посаду декларують певні освітні пріоритети, зокрема, й огляду на майбутні парламентські вибори. Тож вони дають нам певне розуміння того, якої освітньої політики очікувати і від майбутнього парламенту. Для аналізу освітніх складових програм п'яти кандидатів, що займають перші місця у рейтингах, виділимо критерії, за якими можна визначити міру відповідності освітніх пріоритетів кандидатів ключовим державним стратегіям.

1. Місце та значимість проблем освіти в програмах кандидатів у президенти.

У жодній із Програм кандидатів проблемам реформування і розвитку системи освіти не присвячується окремий розділ. Це свідчить про те, що освіта не потрапляє до ключових пріоритетів державної політики, реалізації яких потенційні кандидати мають намір приділяти першочергову увагу.

2. Призначення освітньої політики та рівень деталізації ролі освіти згідно визначених кандидатами програмних цілей.

Більшість кандидатів розглядають освітню політику як підпорядковану соціальній. Про це свідчить як включення освітніх питань у соціальні розділи програм, так і висунуті на перший план складові проблем освіти, які кандидат має намір вирішувати першочергово. Кандидат Петро Порошенко інвестиції в освіту планує спрямувати на підвищення оплати праці вчителів і викладачів, на можливості їхнього постійного професійного вдосконалення. У Програмі Юлії Тимошенко бачимо короткий виклад державного освітнього патерналізму із почерговим визначенням двох пріоритетів: державні фінансові ресурси, освітні стратегії та організаційні можливості; підвищення заробітних плат освітян. У програмі Володимира Зеленського також першочергова увага приділяється підвищенню рівня соціальних стандартів і соціальних послуг. Анатолій Гриценко також першочергову увагу приділяє фінансовим аспектам освітньої проблеми. У Програмі Юрія Бойка підвищення заробітної плати освітянам – четверта позиція в освітній частині розділу, однак на пріоритетність соціального підходу вказують і три попередні.

3. Зв'язок системи освіти із типом економіки та пріоритетними напрямками її розвитку. Серед 5 складових, визначених у Програмі Петра Порошенка в якості необхідних для забезпечення лідерства України, безпосереднє відношення до системи освіти мають: лідерство в аграрному секторі в Європі; глобальне лідерство в ІТ-секторі; регіональне лідерство в індустріальному розвитку. Адже кожна із цих галузей потребує новітніх розробок і технологій, висококваліфікованих фахівців. Положення про приведення структури підготовки кадрів у відповідність до потреб економіки і вимог конкурентоздатності країни не дає уявлення про те, що конкретно буде зроблено у сфері освіти і науки для реалізації визначених пріоритетів. Нова економічна стратегія Юлії Тимошенко не дає можливості визначити, на який тип економіки орієнтується кандидат. Освітня політика Юлії Тимошенко у соціальних та патерналістських вимірах не орієнтована кадрову, наукову чи інноваційну підтримку певних галузей економіки. У Програмі Володимира Зеленського не визначена конкретна модель економічного розвитку країни. Усі положення розділу «Заможний громадянин – заможна держава» вказують на кроки, спрямовані на досягнення заможності. Пріоритетні галузі економіки, розвиток яких зробить заможними громадян і країну не визначені. Про відповідні освітні пріоритети також не йдеться.

Програма Анатолія Гриценка не визначає ту модель економіки, яка забезпечить заможність країни за чесного президента. Освітня складова, що підкріплює рух у напрямку заможної країни стосується подолання дефіциту робітничих професій шляхом відновлення професійно-технічної освіти на сучасній технологічній базі. На підставі цього можна робити припущення про переваги щодо індустріальної моделі економіки. Побудова економіки XXI століття у Програмі Юрія Бойка означає розвиток сільськогосподарського та промислового виробництва та впровадження високих технологій у цих галузях. Отже, аналіз економічних і освітніх складових вказує на невідповідність, у більшості програм, між економічними і освітніми пріоритетами.

4. Відповідність освітніх пріоритетів демократичній моделі політичного розвитку та стратегії європейської інтеграції.

У Програмі Петра Порошенка визначається ключові політичні стратегії: «Наша місія – вступ до Євросоюзу і НАТО», «деокупація українського Донбасу та українського Криму». Їх реалізація потребує впровадження через систему освіти єдиної системи громадянських цінностей. Однак у програмі не передбачаються освітні засоби для вирішення цих проблем. У Програмі Юлії Тимошенко подібні положення відсутні. Чи не найбільш «контрастною» у цьому плані виглядає Програма Володимира Зеленського, у якій викладені деякі базові складові прямої демократії в умовах електронного суспільства. Але для ефективного функціонування електронної демократії сучасних технічних досягнень замало. Аби вона на старті не трансформувалась у «електронну олігархію», необхідні ґрунтовні громадянські компетентності. Однак зміст освітньої складової програми не вказує на розуміння кандидатом взаємозв'язку між ефективністю запропонованої ним моделі та її політико-культурними передумовами. Анатолій Гриценко, обіцяючи «змонтувати правильні будівельні блоки – держави і політики, економіки і освіти, науки і технологій, громадянського суспільства і середнього класу, безпеки і правосуддя», не визначає ані «інгредієнтів» цих блоків, ані складу «цементної суміші», що скріпить їх між собою. Юрій Бойко не декларує стратегії демократизації.

Отже, аналіз освітніх складових виборчих програм кандидатів у президенти показує відсутність стратегічного підходу до освіти і її реформування. У всіх розглянутих програмах найбільша питома вага соціального освітнього популізму. Освітні програмні пріоритети мало відповідають задекларованим державним стратегіям. У програмних освітніх пріоритетах не відображена стратегія інноваційного розвитку. Стратегія європейської інтеграції відображена суто декларативно. Положення про демократизацію не підкріплені освітньою політикою. Це означає, що ці стратегії і надалі не матимуть необхідного підґрунтя, яке має закладати система освіти, а відповідно і шанси на їх реалізацію залишатимуться ілюзорними.

250 грн.. Оплата здійснюється за реквізитами: ДВНЗ «Університет банківської справи», Банк ДКСУ у м. Києві, р/р 31250237192072, код ЄДРПОУ 34716922, МФО 820172, призначення платежу: організаційний внесок за участь в конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики».

Платник Топалова Світлана Олександрівна